

Resultaten enquête financiële gevolgen Waterpeilfluctuatie IJsselmeergebied

Inleiding

Rijkswaterstaat wil het waterpeil aanpassen om zodoende beter te kunnen inspelen op extreme weersomstandigheden, natuurverbetering en de behoefte aan zoet water. Een fluctuerend waterpeil maakt het makkelijker om het peil omhoog, of juist omlaag brengen. Om rekening te houden met de belangen in het gebied en huidige en toekomstige ontwikkelingen bereidt Rijkswaterstaat een nieuw peilbesluit voor. Dit nieuwe besluit moet het huidige peilbesluit uit 1992 vervangen. Om het besluit goed te onderbouwen wordt hier op dit moment een onderzoek uitgevoerd naar de effecten ervan. De resultaten hiervan worden vastgelegd in het Milieueffectrapport (MER).

Uit de zienswijzen die eind 2015 zijn ingediend op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) werd duidelijk dat de jachthavens en jachtwerven in het IJsselmeergebied negatieve effecten verwachten van een sterker fluctuerend waterpeil. Op zich is deze reactie van jachthaveneigenaren niet verwonderlijk omdat eerder onderzoek door Waterrecreatie Advies in 1998 al had uitgewezen dat 28% van de jachthavens een waterpeilverlaging met 20 cm in de zomer als “heel erg” heeft beoordeeld. Ditzelfde gold ook voor een verhoging van het waterpeil aangezien in 1998 maar liefst 25% van de jachthavens schade bleek te hebben opgelopen. Ruim 9 jaar later, in januari 2007, werden wederom veel jachthavens rondom het gehele IJsselmeergebied met schade geconfronteerd door wateroverlast (zie bovenstaande afbeelding van de Houtribhaven / bron Waterrecreatie Advies).

HISWA acht het daarom van belang om zo nauwkeurig mogelijk in beeld te brengen wat de financiële consequenties kunnen zijn mocht de voorgestelde peilfluctuatie worden doorgezet. Daarom is een groep van 32 jachthavens en megajachtbouwers rondom het IJsselmeergebied over dit onderwerp geëncquêteerd en worden de uitkomsten ten behoeve van het op te stellen MER beschikbaar gesteld.

Resultaten enquête financiële gevolgen Waterpeilfluctuatie IJsselmeergebied

Management samenvatting:

Een waterpeilfluctuatie heeft zonder compenserende maatregelen in het IJsselmeergebied een negatief economisch effect op de watersportindustrie en horeca/middenstand van 60 miljoen per jaar. Bijna 20% van het klantenbestand van de jachthavens komt in de problemen alsmede grote transporten van megajachtbouwers door een vervroegd laag zomerpeil (aug/sept). Daarom dienen de vaargeulen net als ondiepere delen in het vaargebied in het gehele IJsselmeergebied extra te worden gebaggerd. De kunstwerken in de toegangspoorten tot omliggende vaargebieden zullen eveneens moeten worden aangepast wil je de bereikbaarheid ten opzichte van het vigerende peil handhaven. We gaan er hierbij vanuit dat Rijkswaterstaat de watersportindustrie volledig wil compenseren voor de negatieve effecten van peilfluctuaties. Het is daarom van belang dat al deze compensatiekosten in de MER worden opgenomen. Gezien de enorme extra investeringen, het geringe natuurvoordeel (slechts 2% extra rietgroei) plus de verhoogde kans op overstromingen adviseert HISWA echter om het huidige peilniveau te handhaven.

De uitkomsten van de enquête laten zien dat 19,8% van de klanten van de jachthavens in het IJsselmeergebied problemen krijgt met de bereikbaarheid als het zomerpeil in augustus/september wordt verlaagd. Dit percentage komt overeen met het onderzoek van Sweco dat in opdracht van RWS voor de MER een analyse heeft gedaan naar de effecten van bereikbaarheid bij jachthavens. Worden deze uitkomsten geëxtrapoleerd naar alle jachthavens¹ rondom het IJsselmeergebied betekent dit een omzetverlies van ruim 25 mln euro per jaar. Hierbij wordt door de jachthavendirecties opgemerkt dat juist de dieper stekende en derhalve grotere jachten gemiddeld een relatief grotere bijdrage leveren aan de omzet ten opzichte van kleinere plezierjachten. De extra jaarlijkse baggerkosten en versnelde afschrijvingen zullen voor alle jachthavens in het IJsselmeergebied (36.000 ligplaatsen) uitkomen op circa 2.880.000 euro per jaar. De gemiddelde verwachte kosten per overstroming bedragen per jachthaven 46.000 euro. Een reële aanname is dat, op basis van historische feiten, tenminste een kwart van de jachthavens rondom het IJsselmeergebied zal worden getroffen door een overstroming in verband met een hoog waterpeil in maart. Hiermee is dan een kostenpost gemoeid van ruim 0,79 miljoen euro. De totale extra kosten (omzetverlies, baggerkosten, versnelde afschrijving), inclusief de meerkosten voor megajachtbouw, kunnen daarmee oplopen tot **30 mln euro per jaar**. Naast het directe omzetverlies in de jachthavens is ook een multipliereffect met factor 1 door te voeren op omzetverlies bij horeca en middenstand en aanpalende watersportindustrie waaronder charter, makelaardij, jachtbouw (zeiljachten) en jachtimport. Wanneer 20% van de dieperstekende jachten niet meer optimaal kan varen in het IJsselmeergebied omdat jachthavens niet meer goed bereikbaar zijn en vaargeulen onvoldoende

¹ In 2012 bedroeg volgens cijfers van Waterrecreatie Advies het aantal ligplaatsen in het IJsselmeergebied ruim 36.000 eenheden.

diepgang hebben bedraagt het totale omzetverlies voor zowel de watersportindustrie als horeca en middenstand rondom het IJsselmeergebied **60 mln euro per jaar**.

In het geval van een hoger waterpeil in het voorjaar van $-0,10$ NAP betekent dat de jachthavens die zijn gelegen aan het Gooimeer en Eemmeer problemen ondervinden. Aangezien de Hollandse Brug en Stichtse Brug vaste bruggen zijn geven deze jachthaveneigenaren aan een omzetverlies te zullen leiden van 20%. De reden hiervoor is dat hun klanten niet geconfronteerd willen worden met het feit dat ze niet onder een vaste brug door kunnen varen. Of dit nu in maart het geval is doet niet terzake. Dit uitgangspunt wijkt af van het onderzoek van Sweco waar wordt gesteld dat klanten door een hoger waterpeil in maart niet zullen uitwijken naar elders.

Het is bekend dat grotere waterpeilschommelingen, zeker bij houten constructies, extra aantasting tot gevolg heeft omdat de kans op houtrot toeneemt. Verder dient hier te worden opgemerkt, dat ook bij drijvende steigers, rekening moet worden gehouden met peilwijzigingen, immers deze constructies zijn afgestemd op de huidige waterstanden en vergen in dat geval ook aanpassingen.

Andere kosten waarmee jachthavens worden geconfronteerd betreffen aanpassingen voor elektrische voorzieningen, trailerhellingen, kades, pompstations maar ook het waterproof maken van bedrijfsgebouwen in het geval van een overstroming. Een andere belangrijke constatering is dat een verlaging van het waterpeil in de zomer niet alleen effect heeft op het varen in het IJsselmeergebied maar ook voor de aanpalende vaargebieden. Denk hierbij aan sluizen die hierdoor ook minder toegangsdiepte hebben. De effecten van een aanpassing van het waterpeil heeft derhalve veel verstrekkender gevolgen voor een veel groter vaargebied.

De bouwers van megajachten geven aan dat het nooit exact in het jaar is aan te geven wanneer een te bouwen jacht wordt opgeleverd en klaar is voor transport. De gebouwde jachten zijn de afgelopen jaren in omvang (diepte en breedte) toegenomen waardoor afdoende vaardiepte steeds belangrijker wordt. Beide werven stellen dat er weinig speelruimte meer is en een lager zomerpeil tot problemen zal leiden. Wanneer een groot transport zou plaatsvinden in het augustus/september en het waterpeil zou zijn verlaagd dan betekent dit dat er vanuit de werf maatregelen moeten worden getroffen om het transport extra drijfvermogen mee te geven. De extra kosten voor dergelijke maatregelen worden per transport geraamd op 500.000 tot 800.000 euro. Daarnaast wordt aangegeven dat de overheid zich moet realiseren dat kapiteins van megajachten in het geval van een lager waterpeil ook minder snel genegen zijn te kiezen voor een refit bij één van de megajachtwerven aan het IJsselmeer met omzetzakking tot gevolg.

In algemene zin vindt de watersportindustrie daarom dat geraamde meerkosten door grotere peilwisselingen niet opwegen tegen het gewenste effect op natuurverbetering. Met name nu uit het onderzoek van Sweco blijkt dat er **hooguit sprake zal zijn van 2% toename van rietgroei door wateropzet in het voorjaar en uitzakken in de zomer**. Daarnaast zal deze maatregelen de kans op overstroming risico's bij de jachthavens aanzienlijk doen toenemen. In de voorlopige analyse van Sweco wordt hierover gezegd dat er sprake is van een toename van de overstromingskans in ca. 20% (3.200 ha) in het buitendijks gebied waar zich veel watersportbedrijven bevinden. De kansen op overstromingen nemen volgens Sweco voor respectievelijk het IJsselmeer toe met factor 3 tot 5 en voor het Markermeer met factor 3 tot 10.

19 april 2016, HISWA, drs. Jan Ybema

Uitkomsten enquête

De enquête is medio maart 2016 is uitgezet onder 32 watersportbedrijven. De uitkomsten worden veralgemeeniseerd overgedragen aan RWS ten behoeve van de MER. De geënquêteerde bedrijven liggen verspreid over het hele IJsselmeergebied en bestaan grotendeels uit jachthavens en enkele megajachtwerven. De aanleiding voor deze enquête is om via een quickscan in beeld te brengen wat de economische c.q. financiële gevolgen zijn van een fluctuerend waterpeil op de omliggende watersportbedrijven in het IJsselmeergebied omdat hier onvoldoende gegevens over voorhanden zijn.

Response

De response is 69% (22 bedrijven, waarvan 20 jachthavens en 2 megajachtwerven). Er is, omwille van de voortgang en de hoge response, geen herinnering verstuurd. De gemiddelde jachthavenomvang van de respondenten bedraagt 525 ligplaatsen en komt daarmee uit op 29% van het totale ligplaatsen areaal. De respondenten zijn gelegen rondom het gehele IJsselmeergebied (IJsselmeer en Markermeer). In de bijlage ziet u de begeleidende brief en de meegestuurde mini-enquête.

Enquete gevolgen waterpeilfluctuatie voor jachthavens en megajachtbouw

Vraag 1: Een 10 cm lager zomerpeil ingezet in het hoogseizoen (augustus/september) betekent dat mijn bedrijf/haven minder goed bereikbaar wordt. Ik schat in dat % van mijn klanten hiervan hinder gaan ondervinden, het betreft een geschat omzetverlies van euro/jr als deze klanten mijn haven gaan verlaten.

- Het gemiddelde verwachte omzetverlies in het geval van een lager zomerpeil bedraagt voor de jachthavens 19,8%. Het hiermee gemoeide gemiddelde verwachte omzetverlies bedraagt voor de respondenten 8,4 mln euro/jr en betreft opbrengsten voor ligplaatsen, winterstalling en reparatie en onderhoudswerkzaamheden (4000 euro per ligplaats/bezettingsgraad 87%).

Vraag 2: Wanneer een lager zomerpeil wordt doorgezet betekent dit dat mijn haven extra op diepte moet worden gebracht om deze peilverlaging te kunnen compenseren. Ik schat dat dit ons bedrijf euro aan extra baggerkosten oplevert en dat dit om de jaar moet plaatsvinden.

- De jachthavens geven aan dat wanneer het vervroegd zomerpeil wordt doorgevoerd ze jaarlijks met gemiddeld 14.000 euro/jr aan extra baggerkosten worden geconfronteerd. Voor 20 jachthavens betekent dit een extra kostenpost van 280.000 euro/jr.

Vraag 3: Niet alleen de bereikbaarheid van mijn bedrijf wordt minder maar ook de vaargeulen en ondiepere delen in het vaargebied worden minder goed bevaarbaar. Naast de vaargeulen schat ik dat hectare aan ondieptes moet worden gebaggerd en het betreft dit gebied (graag locatie(s) aangeven):

- Een inschatting van het aantal hectares bleek door de respondenten lastig aan te geven. De belangrijkste conclusie van de jachthaveneigenaren was om goed te kijken naar vaargebieden die nu al relatief ondiep zijn en waar schepen regelmatig vast komen te zitten. Denk bijvoorbeeld aan 't Hop maar ook de Gouwzee. Een ander aandachtspunt betreft de situatie van de omliggende stranden die bij een waterpeilverlaging minder goed bereikbaar worden maar ook vanaf de kant problemen met zich meebrengen (windsurfen). Ook verwachten de ondernemers een grotere kans op verslechtering van de waterkwaliteit, blauwalg en stankoverlast.

Vraag 4. RWS realiseert zich dat een hoger waterpeil in maart/winter in combinatie met een storm een statistisch grotere kans op wateroverlast met zich meebrengt. Wanneer mijn bedrijf overstroomt leidt dit tot een schadebedrag van circa euro per calamiteit (ruwe schatting).

- Wanneer er sprake is van een overstroming worden de gemiddelde kosten per jachthaven geraamd op ruim 46.000 euro. Deze raming is deels ingegeven door overstromingservaringen uit het verleden.

Vraag 5. Een gemiddeld 15 cm hoger winterpeil en in maart een waterstand van -10 NAP betekent dat klanten minder doorvaarhoogte hebben bij vast bruggen. Ik schat dat% van mijn klanten hier hinder van ondervindt en dit leidt tot een structureel omzetverlies omdat zij elders een ligplaats moeten gaan opzoeken.

- Het merendeel van de jachthavens geeft aan, behoudens een mogelijke overstroming, geen hinder te ondervinden van een hoger winterpeil met uitzondering van de jachthavens die zijn gelegen aan het Gooimeer en Eemmeer. Aangezien de Hollandse Brug en Stichtse Brug vaste bruggen zijn geven deze jachthaveneigenaren van deze havens aan een omzetverlies te zullen leiden van 20%.

Vraag 6. Een grotere waterpeilschommeling betekent een versnelde afschrijving van onze haveninrichting en betekent een geraamde meerkosten van euro/jaar (ruwe schatting).

- Sterke fluctuaties in het waterpeil zijn, zeker bij houten constructies, slecht omdat de kans op houtrot toeneemt. Ook drijvende steigers ondervinden hinder omdat de constructie is gebaseerd op het huidige peil. Grote peilveranderingen vergen dus ook in dat geval aanpassing van de constructie. De gemiddelde versnelde afschrijvingskosten zijn per jachthaven geraamd op: 28.000 euro/jr.

Vraag 7. Voor grote jachtbouw: we transporteren jaarlijks megajachten en kunnen nooit exact bepalen wanneer dit gebeurt. Wanneer het waterpeil in de zomer wordt verlaagd betekent dit dat de hoofdvaargeulen op het IJsselmeer extra op diepte moeten worden gebracht. Gebeurt dit niet dan betekent dit voor ons een kostenpost van euro per transport en een mogelijk omzet verlies van euro/jr omdat we als bedrijf minder grote schepen kunnen bouwen.

- Enkele megajachtwerven hebben gereageerd op deze vraag en aangegeven dat ze nu al zeer goed rekening moeten houden met de huidige vaardieptes en hun speelruimte beperkt is. Wanneer er sprake is van een lager zomerpeil betekent dat de werven gemiddeld 500.000 tot 800.000 euro extra kwijt zijn per groot transport. De megajachtwerven geven tevens aan dat ze hierdoor ook verwachten dat ze minder refitklussen zullen krijgen omdat de kapiteins van megajachten vastlooprisico's te allen tijde willen vermijden.

Vraag 8. Heeft u nog andere kostenposten die voortkomen uit de voorgenomen peilfluctuatie dan hier graag aanvullen. Ander kostenposten voor mijn bedrijf zijn?

De hiermee gemoeide onderdelen zijn onvoldoende door de ondernemers op geld gezet zodat een nauwkeurige kostenraming niet is te geven. De onderdelen waarvoor extra kosten worden verwacht zijn wel duidelijk beschreven en betreffen:

- Aanpassingen steigers en meerpalen
- Aanpassen kades
- Aanpassen trailerhelling
- Aanpassen elektriciteit
- Aanpassen pompstation
- 'Waterproof' inrichting bedrijfsgebouwen
- Door lager zomerpeil minder goede bereikbaarheid aanpalende vaargebieden (voorbeeld sluis Workum recentelijk verlaagd maar waterpeilverlaging in de zomer betekent dat dit voordeel deels wordt teruggedraaid).

Geachte watersportondernemer in het IJsselmeergebied

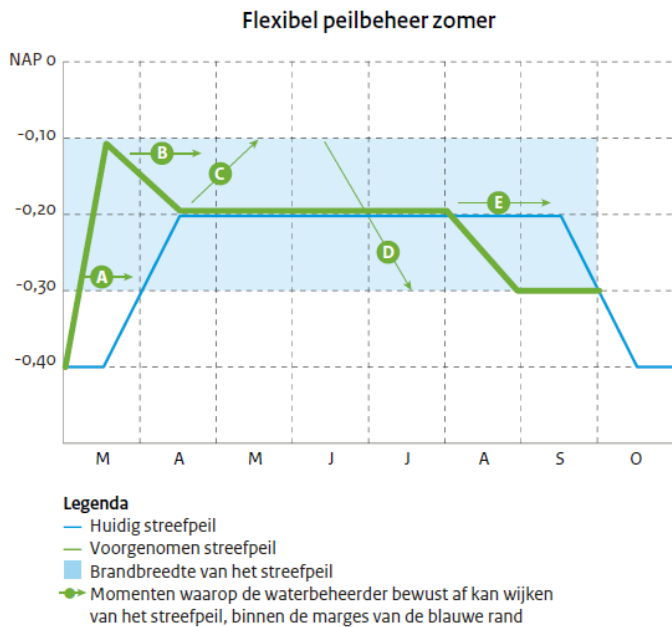
Datum Leeuwarden, 15 maart 2016

Kenmerk H/1615/JY

Betreft **Mini-enquête financiële gevolgen waterpeilschommelingen IJsselmeergebied**

Geachte heer, mevrouw,

Zoals u weet is Rijkswaterstaat (RWS) van plan om het waterpeil in het IJsselmeergebied te laten oplopen in het vroege voorjaar en in augustus/september versneld te laten uitzakken². Dit heeft mogelijk financiële consequenties voor uw bedrijf. U/HISWA heeft eind vorig jaar gebruik gemaakt om een zienswijze tegen dit voornemen in te dienen. Uit de reactie van RWS op onze zienswijzen is duidelijk geworden dat nader onderzoek noodzakelijk is voor de watersportindustrie.

Op dit moment stelt Sweco (was Grontmij) voor RWS een Milieu Effect Rapport (MER) op waarin op basis van bestaande data ook de effecten voor de jachthavens/jachtbouw moeten worden meegenomen. Omdat de financiële gevolgen niet voor handen zijn en we RWS/Grontmij wel een indicatie mee willen geven heb ik hiervoor een mini-enquête opgesteld. Dit is belangrijk omdat RWS dan een keuze kan maken om ons als sector te financieel te compenseren (baggeren/klantenvlies etc), de peilfluctuatie niet door te zetten of in een andere vorm/periode uit te voeren.

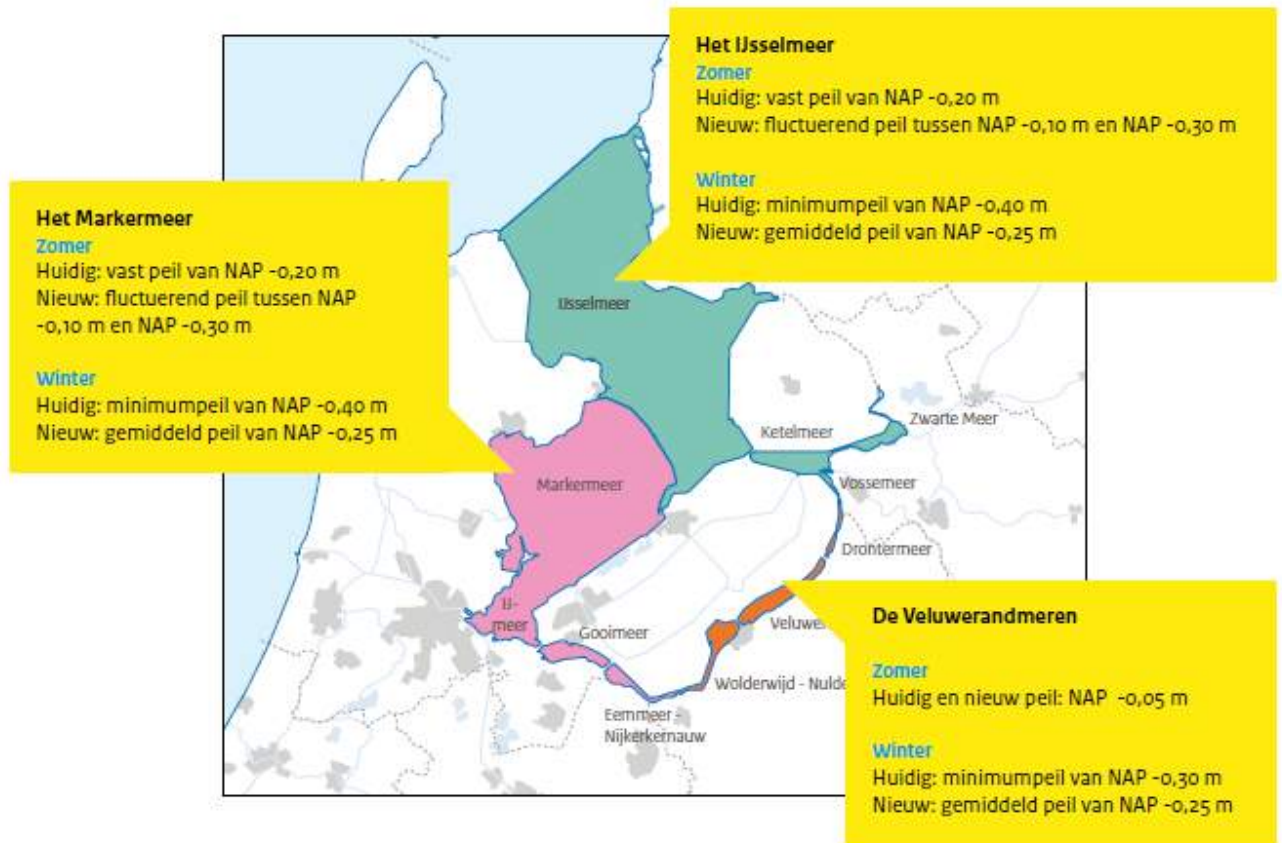
² Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Uw gegevens zullen uiteraard vertrouwelijk worden behandeld en niet als individueel bedrijf aan RWS worden gepresenteerd. Daarnaast zal ik richting RWS aangeven dat niet alleen havens/werven rondom het IJsselmeergebied gevolgen ondervinden maar ook aangrenzende watersportgebieden negatief worden beïnvloed. Gelieve deze mini-enquête uiterlijk voor 27 maart aanstaande te retourneren per mail zodat ik nog deze maand een globale kostenraming aan RWS kan doorgeven. Ik begrijp dat sommige vragen lastig zijn te beantwoorden maar een ruwe schatting kan ons erg op weg helpen. Op voorhand dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,
HISWA Vereniging

drs. Jan Ybema – regiomanager HISWA Noord Nederland
Rengerslaan 8
Leeuwarden
Tel: 06-53836455

Mini-enquête

Financiële gevolgen waterpeilfluctuatie IJsselmeergebied voor watersportbedrijven

Bedrijfsnaam:

Contactpersoon:

Vragen:

1. Een 10 cm lager zomerpeil ingezet in het hoogseizoen (augustus/september) betekent dat mijn bedrijf/haven minder goed bereikbaar wordt. Ik schat in dat % van mijn klanten hiervan hinder gaan ondervinden, het betreft een geschat omzetverlies van euro/jr als deze klanten mijn haven gaan verlaten.
2. Wanneer een lager zomerpeil wordt doorgezet betekent dit dat mijn haven extra op diepte moet worden gebracht om deze peilverlaging te kunnen compenseren. Ik schat dat dit ons bedrijf euro aan extra baggerkosten oplevert en dat dit om de jaar moet plaatsvinden.
3. Niet alleen de bereikbaarheid van mijn bedrijf wordt minder maar ook de vaargeulen en ondiepere delen in het vaargebied worden minder goed bevaarbaar. Naast de vaargeulen schat ik dat hectare aan ondieptes moet worden gebaggerd en het betreft dit gebied (graag locatie(s) aangeven):
 -
 -
4. RWS realiseert zich dat een hoger waterpeil in maart/winter in combinatie met een storm een statistisch grotere kans op wateroverlast met zich meebrengt. Wanneer mijn bedrijf overstroomt leidt dit tot een schadebedrag van circa euro per calamiteit (ruwe schatting).
5. Een gemiddeld 15 cm hoger winterpeil en in maart een mogelijk waterpeil van – 0,10 NAP betekent dat klanten minder doorvaarhoogte hebben bij vast bruggen. Ik schat dat% van mijn klanten hier hinder van ondervindt en dit leidt tot een permanent omzetverlies van euro als zij elders een ligplaats moeten gaan opzoeken.

6. Een grotere waterpeilschommeling betekent een versnelde afschrijving van onze haveninrichting en betekent een geraamde meerkosten van euro/jaar (ruwe schatting).
7. Voor grote jachtbouw: we transporteren jaarlijks megajachten en kunnen nooit exact bepalen wanneer dit gebeurt. Wanneer het waterpeil in de zomer wordt verlaagd betekent dit dat de hoofdvaargeulen op het IJsselmeer extra op diepte moeten worden gebracht. Gebeurt dit niet dan betekent dit voor ons een kostenpost van euro per transport en een mogelijk omzet verlies van euro/jr omdat we als bedrijf minder grote schepen kunnen bouwen.
8. Heeft u nog andere kostenposten die voortkomen uit de voorgenomen peilfluctuatie dan hier graag aanvullen. Ander kostenposten voor mijn bedrijf zijn:
 - ...
 - ...

Op voorhand dank voor uw medewerking en deze enquête graag voor 27 maart aanstaande te mailen naar: j.ybema@hiswa.nl. Uw gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld.

Vriendelijke groet,
HISWA Vereniging
Jan Ybema/Regiomanager Noord Nederland
Tel: 06-53836455
E-mail: j.ybema@hiswa.nl